

Van tijd tot tijd

Nieuw!

GROEP 5 T/M 8

Nederlandse geschiedenis in spannende verhalen

- om voor te lezen of om zelf te lezen
- de 50 verhalen sluiten aan bij de 50 canonvensters
- bij elke geschiedismethode te gebruiken

Waar speelt het verhaal?

Van tijd tot

NEDERLANDSE GESCHIEDENIS IN 50 VE

ROMEINEN EN GERMANEN 50 v.Chr. - 500 n.Chr.

De Romeinse Limes 47 - CA. 400

De grens van het Romeinse Rijk

Tussen 58 en 52 v.Chr. veroverde de Romeinse veldheer Julius Caesar het gebied dat nu Frankrijk, België en Zuid-Nederland vormt. De Romeinen waren er voortaan de baas.

Maar de Romeinen slaagden er niet in de gebieden boven de Rijn te veroveren. De Rijn werd de definitieve grens – de limes – van het Romeinse Rijk. Die liep dus dwars door wat nu Nederland is.

Rond 54 v.Chr. woonde in het gebied tussen de Maas en de Rijn de stam van de Eburonen. Zij kwamen in opstand tegen de Romeinen en hakten bij hun vesting Atuatuca een Romeins legioen in de pan. Als straf stuurde Caesar in 53 v.Chr. negen legioenen (bijna 40.000 soldaten) naar het gebied om de Eburonen uit te roeien. Hun leider Ambiorix kon vluchten. Hij verdween in de uitgestrekte bossen en niemand weet wat er van hem geworden is.

Vanaf de tweede eeuw van onze jaartelling vielen Germaanse stammen keer op keer Romeins gebied binnen. Toch duurde het nog tot de vijfde eeuw voor er echt een einde kwam aan het Romeinse Rijk.

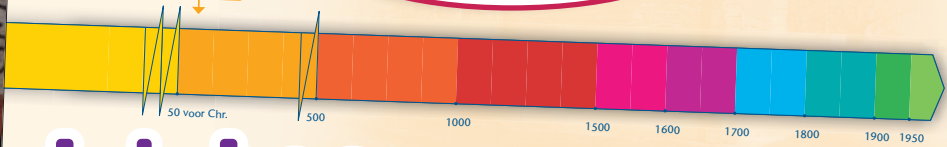
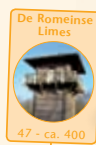
In 2008 werd bij Maastricht een schat van meer dan honderd zilveren en gouden munten opgegraven. Archeologen denken dat die munten aan de Eburonen toebehoorden. Niemand weet wie ze in de grond gestopt heeft en waarom.

De grens van het Romeinse Rijk liep recht door wat nu Nederland is, langs de Rijn.

Historische achtergrond bij elk verhaal.

Wanneer speelt het verhaal?

Munten voor de goden

voorbeeldverhaal

Voorzichtig haalt Evan een pijl uit zijn koker en laat zijn vingers over het soepele hout glijden. Hij spant zijn boog en richt op een punt in de verte. ‘Heb je soms een everzwijn gezien?’ roept Tarin, de dochter van Osker. Ze staat bij de waterput en kijkt hem plagend aan.

Betrapt laat Evan zijn boog zakken en kijkt om. ‘Nee, ik oefende maar wat,’ zegt hij zo onverschillig mogelijk. Hij loopt naar Tarin, maar als hij een praatje wil beginnen, hoort hij in de verte geroffel. Tarin hoort het ook, want ze kijkt hem verschrikt aan.

‘Ruiters?’ fluistert ze. Gespannen blijven ze bij de waterput staan. Even later verschijnen tussen de bomen vijf vreemdelingen te paard. Tarin wil wegrekken, maar de voorste roept: ‘Niet bang zijn! Wij komen in vriendschap. Waar kunnen wij de dorpsoudste vinden?’

Evan wijst naar de boerderij waar hij woont. ‘Mijn grootvader Hogan is de dorpsoudste,’ zegt hij. De mannen stijgen af en binden hun paarden vast bij de waterput. ‘Wil jij ze te drinken geven?’ vraagt de grootste man aan Tarin. Die knikt sprakeloos. Pas als de mannen naar binnen zijn gegaan, krijgt ze haar stem terug.

‘Wie zijn dat?’ vraagt ze aan Evan.

Evan haalt zijn schouders op. ‘Ik heb geen idee.’ ‘Die grote leek me wel een belangrijke,’ raadt Tarin, terwijl ze de emmer in de put laat zakken.

‘Ik ga kijken,’ beslist Evan. ‘Ik wil weten wat ze van grootvader willen.’

Hoog bezoek

Binnen zitten de vijf ruiters op de grond rond het vuur dat midden in het woongedeelte brandt. Tussen hen in zit grootvader Hogan. Evans moeder Kera en zijn zusje Aine voorzien de mannen van bier, gedroogd vlees en brood.

Grootvader Hogan wenkt Evan. ‘Heer Ambiorix, dit is Evan, de zoon van mijn zoon Fergal.’

Stijf als een plank staart Evan naar de man met de lange, rossig-blonde haren en de borstelige snor. Ambiorix! De koning van de Eburonen! Hier, bij hen in huis!

‘Fergal was een dapper man,’ zegt Ambiorix met een diepe, warme stem tegen Evan. ‘Hij heeft in de slag bij Atuatuca minstens zes Romeinen gedood voor hij zelf gedood werd.’

‘Dank u, heer,’ fluistert Evan met een brok in zijn keel. Hij maakt snel een buiging.

‘We hopen dat we ons hier vandaag mogen schuilhouden,’ wendt Ambiorix zich weer tot grootvader.

‘We hebben de hele nacht gereden. Overdag is het niet veilig.’

‘Wat is er aan de hand?’ Kera kijkt bezorgd naar de mannen.

‘Caesar, de Romeinse veldheer, is vastbesloten alle Eburonen uit te roeien,’ vertelt een van de lijfwachten van Ambiorix. ‘De Romeinen maken al weken jacht op onze heer. Ze branden alle dorpen plat en ze vermoorden iedereen, uit wraak omdat wij ze verslagen hebben bij Atuatuca. Sommige stammen die eerst onze bondgenoten waren, werken met hen samen – de laffe honden. Omdat zij hem in de steek gelaten hebben, moest heer Ambiorix vluchten.’ De man spuugt met een boos gezicht in het vuur.

‘Zijn de Romeinen in de buurt?’ Aines stem klinkt angstig.

‘Het is misschien nog niet te laat,’ zegt Ambiorix. ‘Mijn mannen en ik zijn van plan de Rijn over te steken. Misschien kunt u proberen hetzelfde te doen. Of zoek een schuilplaats, dieper het woud

Een nagebouwde wachttoren bij Vechten, waar vroeger Castellum Fectio lag.

Informatieve foto's.

Mooie illustraties brengen het verhaal tot leven.

in. De Romeinen zijn niet vertrouwd met onze wouden.'

'Maar de stammen die hen helpen wel,' zegt grootvader ernstig.

Het wordt stil rond het vuur. Kera slaat haar armen rond de schouders van Aine en Evan. Aine begint zachtjes te snikken.

Ten slotte staat grootvader Hogan op. 'Ik roep de Raad van Wijze Mannen bijeen in Oskers huis. Dan kunnen u en uw mannen hier wat slapen tot u vanavond verder reist.'

Tegen zonsondergang vertrekken Ambiorix en zijn mannen uit het dorp. 'Wat gaat u doen?' vraagt hij aan grootvader Hogan.

'De Raad van Wijze Mannen heeft besloten te blijven,' zegt grootvader Hogan. 'We kunnen onze huizen, onze akkers en ons vee niet zomaar achterlaten. Maar wie toch wil vertrekken, mag dat doen. We vertrouwen op de goden en we zullen hun offers brengen om het gevaar af te wenden.' Ambiorix knikt en stapt op zijn paard. 'Ik begrijp het.' Hij maakt een gebaar naar een van zijn lijfwachten. Die haalt een leren buidel uit zijn zadel en geeft hem aan de koning. Ambiorix gooit de buidel in de open hand van grootvader Hogan. 'Dank u voor uw hulp. Mogen de goden met u zijn,' zegt hij.

Grootvader buigt. 'En met u, heer.'

Ambiorix richt zich tot Evan. 'Wees net zo dapper als je vader, jongen.'

'Ja, heer,' fluistert Evan. Hij kijkt de ruiters na tot hij ze niet meer kan zien.

Ren zo hard je kunt!

De volgende ochtend vroeg opent grootvader de buidel van Ambiorix. Er zitten zeventig zilveren munten in. 'Samen met de offergaven van de mensen uit het dorp, die ik gisteravond in ontvangst heb mogen nemen, zullen ze de goden gunstig stemmen.' Hij schudt de gouden munten van de dorpelingen uit een kruik bij de zilveren in de buidel.

Plots klinkt buiten een luid geschreeuw en getrap-pel van paardenhoeven. Op hetzelfde moment ploft er iets op het huis. Het dak vat onmiddellijk vlam. Kera gilt om Aine, die naar de waterput is, en rent naar buiten.

Door de deuropening ziet Evan paarden tussen de boerderijen door draven. Sommige ruiters zijn Romeinen. Ze maaien met hun zwaard in het rond, terwijl doodsbangе dorpelingen, varkens en kippen alle kanten op stuiven. Andere zijn Galliërs. Zij gooien brandende fakkels op de daken, sleuren gillende vrouwen hun huizen uit en stelen vee uit de kraal. Evan voelt een plotse woede opkomen.

Ambiorix had gelijk toen hij zei dat er verraders waren!

Opeens ziet Evan zijn moeder rennen.

Achter haar nadert een Romeinse ruiter, die zijn zwaard hoog in de lucht heft.

‘Moeder, kijk uit, achter je!’ schreeuwt hij. Kera kijkt om, maar ze kan het zwaard niet ontwijken.

Even later zakt ze met een kreet op de grond.

Evan wil naar haar toe rennen, maar grootvader houdt hem tegen. ‘Vlucht, jongen!’ roept hij, terwijl hij hem de buidel met munten in handen duwt. ‘Ren zo hard je kunt!’

‘Maar... moeder,’ kreunt Evan.

‘Het is te laat,’ zegt grootvader. ‘Je kunt niets meer voor haar doen.’

Er hangt inmiddels een dikke rook in het huis.

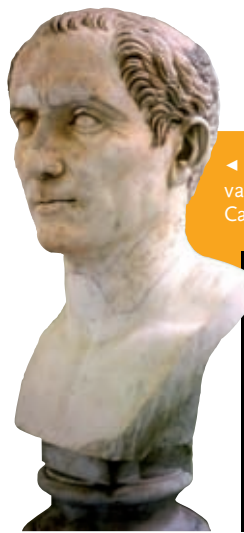
Evan trekt zijn mouw over zijn hand en slaat die voor zijn mond. Zijn ogen prikken. Hij weet niet of het komt van de rook, of van de tranen die hij huilt om moeder.

‘Ik kan niet weg! Ik moet Aine zoeken!’ Hij wil de buidel weggelleggen, maar grootvader geeft hem een duw in de richting van het stalgedeelte.

‘Dat doe ik wel! Schiet jij nou maar op!’

Maar voordat grootvader naar buiten kan lopen, stort een stuk van het brandende dak boven op hem.

Evan doet opnieuw zijn mond open om te schreeuwen, maar de rook prikt zo erg in zijn keel dat

◀ Borstbeeld van Julius Caesar.

▶ Gevonden muntschat van de Eburonen. De schat bestaat uit gouden en zilveren muntstukken.

© Gemeente Maastricht

hij alleen maar kan hoesten. Als hij dan ook nog een Romeinse ruiter met getrokken zwaard in de deuropening ziet verschijnen, beseft hij dat hij wel moet vluchten, wil hij het er levend van afbrengen.

Het offer

Zo snel hij kan rent hij door het stalgedeelte en dan het bos in. Achter hem klinkt gegil, gehuil, geloei, geblaf en gemekker, en boven alles uit het razen van het vuur, dat het hele dorp in zijn greep heeft. Plots hoort hij een hoog stemmetje: ‘Evan!’

Hij kijkt opzij en ziet Aine achter een boom zitten. Hij trekt haar overeind en ze blijven rennen, steeds dieper het woud in, tot ze niet meer kunnen. In een greppel, verscholen onder een paar struiken, vallen ze neer. Aine snikt hartverscheurend. Evan drukt haar stevig tegen zich aan. Pas als hij er zeker van is dat er niemand achter hen aan is gekomen, laat hij haar los. Dan denkt hij weer aan de munten.

Met zijn blote handen graaft hij snel een diep gat in de zachte bosgrond, kiepert de inhoud van de buidel erin en prevelt een gebed tot de goden.

‘Wat kunnen de goden nu nog doen, Evan?’ snikt Aine.

‘Twijfel niet aan de goden!’ snauwt Evan, onvriendelijker dan zijn bedoeling was. ‘Dankzij dit offer zorgen ze er misschien voor dat niet iedereen vermoord wordt!’ Met grote halen gooit hij het gat weer dicht.

Dicht tegen elkaar aan blijven ze in de greppel zitten. Pas als de plundersaars weg zijn, het vuur is uitgewoed en het geschreeuw is verstomd, komen ze tevoorschijn en lopen langzaam terug naar hun verwoeste dorp. •

Illustratie: Fred Marschall